

JENSHENNING TIBBIYOTDA QO'LLANILISHI

Ilmiy rahbar: Olimov Sardor Mustaf o'g'li

"Farmakognoziya va farmatsevtik texnologiya" kafedrası stajor assistenti

Talaba: Bektosheva Mubinaxon Baxtiyor qizi

Annotatsiya. Jenshen-Panax ginseng. (xitoycha ("Hayot ildizi")) — ko'p yillik bo'yi 30-70 sm ga etadigan o't o'simlik, araliyadoshlar oilasiga kiradi. Osiyo va Shimoliy Amerikada o'sadi. Jenshenni 12 turni o'z ichiga oladi. jenshen ildizi sershox, o'q ildiz bo'lib, tashqi ko'rinishi odam tanasiga o'xshaydi.

Koreya va Xitoyda jenshen ildizi ovqat pishirishda ham ishlatiladi. An'anaviy xitoy tibbiyoti jenseng preparatlari umrni va yoshlikni uzaytirishiga davo qilishda da'vo qiladi

Kalit so'zlar: jenshen, tibbiyot, davolash, gipertoniya, profilaktika.

Mavzuning dolzarbligi. Jenshen tarqalishi: uning asosiy qismi Osiyoning sharqida (Uzoq Sharq, Xitoy, Tibet, Oltoy) joylashgan va Shimoliy Amerikaning sharqida bir turi (besh bargli jenshen) o'sadi. Vetnam jensheni Vetnamning markaziy tog'larini o'sadi. Poyasi bitta, ingichka, tik o'suvchi. Bargi 2-5 ta bo'lib, yuqori qismiga to'p holda joylashgan. Bargi bandli, panjasimon murakkab bo'lib, 5 ta bargchadan iborat. Bargchalari ellipssimon, o'tkir uchli, mayda tishsimon qirrali, tuksiz, pastki 2 tasi kalta bandli va kichkina, yuqoriga 3 tasi bandli va katta. Jenshen ildizi ildizpoyali, shoxlangan, ildiz uzunligi 25 sm gacha, qalinligi 0,7-2,5 sm, 2-5 ta yirik shoxli. Ildizning "tanasi" qalinlashgan, deyarli silindrsimon, tepada aniq belgilangan halqa qalinlashuvlari bilan. Yuqori qismida toraygan ko'ndalang ajin ildizpoyasi - "bo'yin" mavjud. Ildizpoyasi qisqa, tushgan poyalarining bir nechta chandiqlari bilan, tepasida u cho'zilgan poya qoldig'i va kurtak (ba'zan 2 yoki 3 kurtak) bo'lgan "bosh"ni hosil qiladi. Bir yoki bir nechta tasodifiy ildizlar ba'zan "bo'yin" dan chiqib ketadi. "Bo'yin" va "bosh" yo'q bo'lishi mumkin.

Yuzaki va kesilgan ildizlarning rangi sarg'ish-oq, yangi singanida - oq.

Tadqiqot natijalari. Yulduzlarga o'xshash mayda och yashil gullar soyabonda barg aylanasing o'rtasidan boshlanadigan gul o'qi ustida yig'iladi. Jenshen mevasi 2 yassi urug'li yorqin qizil urug'.

Jenshen ildizi quyidagilarni o'z ichiga oladi: saponinlar: ginsenozydilar (panaksozydilar) - triterpen glikozidlar; bu glikozidlarning geninlari dammaran qatorining tetratsiklik triterpenlariga, protopanaksatriol va protopanaksadiolga tegishlidir; ksatriollar - glikozidlar guruhi, ularda oleanolik kislota aglikon vazifasini bajaradi; biologik faol poliasetilenlar: falkarinol, falkarintriol, panaxinol (qizil jenshen kukuni tarkibi 250 mkg/g), panaksidol (tarkibi 297 mkg/g), panaxitriol (tarkib 320 mkg/g), heptadeka-1-en-4,6- -3,9-diol; peptidlar - past molekulyar og'irlikdagi N-

glutamil oligopeptidlar, bir nechta aminokislotalar qoldiqlaridan iborat; polisaxaridlar (suvda eriydigan polisaxaridlar miqdori 38,7% ga etadi, ishqorda eruvchan - taxminan 7,8-10%) va efir moylari (efir moylarining 80% gacha sesquiterpenlar, ulardan eng katta ulushi (5-6% gacha)) bu farnezol)); vitaminlar (C, B guruhi: pantoten, nikotin, foliy kislotalari), shilimshiq, qatronlar, pektin, aminokislotalar, efir moyi; makroelementlar: kaliy, kaltsiy, fosfor, magniy; mikroelementlar: temir, mis, kobalt, marganets, molibden, sink, xrom, titan; Jenshen ildizlarida beshta mikroelementning (mis, temir, molibden, marganets va sink) tarqalishini o'rganish vegetatsiya davrining oxiriga kelib ularning tarkibining aniq o'sishini ko'rsatdi.

Xitoyning Yunnan provinsiyasida o'sadigan *Panax zingiberensis* (Xitoy) Xalqaro Qizil kitobga kiritilgan, boshqa turlar ham mintaqaviy darajada himoyalangan, chunki nazoratsiz foydalanish populyatsiyalarning yo'q bo'lib ketishiga tahdid soladi. Biroq, jenshen keng tarqalgan. Madaniy jenshen, koreyscha jenshen nomidan kelib chiqqan bo'lib, "insam" deb ataladi. Koreya jensheni ommaviy ishlab chiqargan birinchi davlatdir. Jenshen Rossiyada (Primorsk o'lkasi), Shimoliy va Janubiy Koreyada, Xitoyda, Yaponiyada, AQShda, Kanadada, Vetnamda etishtiriladi. Xitoyda jenshenning 15 turi mavjud. Madaniy jenshenning asosiy ishlab chiqaruvchisi Janubiy Koreya, keyin Avstraliya va AQSh. Jenshen adaptogen, qusishga qarshi, umumiy tonik ta'sirga ega, ishtahani rag'batlantiradi.

Jenshen tuproqni juda zaiflashtiradi, shuning uchun uni o'n yildan kechiktirmasdan qayta ekish mumkin. Bu juda soyani yaxshi ko'radigan o'simlik bo'lganligi sababli, barcha plantatsiyalar quyosh nurlarining 20-30 foizidan ko'p bo'lmagan soyabonlar bilan qoplangan. O'simlik to'rt yoki olti yoshgacha o'stiriladi, chunki saponinlarning miqdori 6 yoshda maksimal darajaga etadi. Keyin jenshen bir nechta mezonlarga ko'ra saralanadi, jumladan, ildizning og'irligi va hajmi, teshiklarning mavjudligi yoki yo'qligi, yorug'likning ko'rinishi va hatto inson qiyofasi bilan o'xshashligi. An'anaga ko'ra, ginseng sifatining to'rtta darajasi ajralib turadi: "samoviy" (inglizcha osmon), "er" (inglizcha yer), "yaxshi" (inglizcha yaxshi) va "kesilgan" (inglizcha kesish). Bir yoki boshqa guruhga tanlash ko'plab parametrlarga ko'ra sodir bo'ladi, masalan, "samoviy" ildizning vazni kamida 68 gramm bo'lishi kerak, teshiklari bo'lmasligi, odamga o'xshashligi, yorug'lik uchun shaffof bo'lishi va hokazo. Ildizning narxi. uning sinfiga qarab juda katta farq qiladi: "samoviy" ga qanchalik yaqin bo'lsa, shuncha qimmatroq.

Keyin ildizlar yuviladi, bug'lanadi va quritiladi. Bu so'rilish uchun ildizning foydali moddalarini yaxshiroq tayyorlashga imkon beradi. Odatda ildizning massasi ikki-to'rt marta kamayadi. Ushbu usul bo'yicha tayyorlangan ildiz qizil ginseng deb ataladi.

Farmakologik faolligi saponin glikozidlari-ginsenoizidlar (panaksoizidlar A va B, panakilon, panaxin), efir va yog'li moylar, sterollar, peptidlar, vitaminlar va minerallar

tarkibiga bog'liq. Markaziy asab tizimini rag'batlantiradi, qon bosimini, aqliy va jismoniy ish faoliyatini oshiradi. Qondagi xolesterin va glyukoza miqdorini kamaytiradi, buyrak usti bezlarining faoliyatini faollashtiradi. Ko'rsatkichlar Jenshen kattalar uchun aqliy va jismoniy stress, arterial gipotenziya, nevroz, nevrasteniya, gipotonik tipdagi neyrosirkulyator distoniyasi (NCD), turli xil etiologiyali asteniya, o'tmishdagi kasalliklardan keyin tiklanish uchun ogohlantiruvchi vosita sifatida ishlatiladi.

Jenshen preparatlari uning komponentlariga yuqori sezuvchanlikda, arterial gipertenziyada, sezuvchanlik ortganda, uyqusizlikda, qon ketishida, o'tkir infeksiyon kasalliklardan keyin qo'llash mumkin emas. Yosh bolalarga, homiladorlikda, laktatsiya davrida foydalanish cheklanadi. Bunday hollarda shifokor bilan maslahatlashish kerak.

Xulosa. Jenshen ildizlari asosan quyidagi shakllarda ishlab chiqariladi: O'simlik mahsuloti - uzunligi 10 sm gacha, kengligi 0,2-1,8 sm, qalinligi 0,2-0,8 sm gacha bo'lgan kesmadagi to'rtburchaklar yoki uchburchaklar shaklidagi plitalar, ingichka ipga o'xshash ildiz qismlari mavjud. Rangi sarg'ish-oq, hidi o'ziga xos, ta'mi shirin va o'tkir, keyin achchiq. Damlamasi, choy, alkogolsiz ichimlik. Kapsulalar, tabletkalar. Qizil jenshen- konservalangan, iste'mol qilishga tayyor ildizlar qog'ozga o'ralgan va yog'och qutiga joylashtirilgan. Rangi va tayyorlash usuli tufayli qizil deb ataladi. Qizil jenshen ekstrakti, yopishqoq quyuq suyuqlikdir.

Jenshen ildizlari- bug'da pishirilgan iste'mol qilishga tayyor jenshen ildizlari.

Maydalangan jenshen ildizlaridan tayyorlangan kukundir.

Adabiyotlar

1. Yuldashev, S., Halimbetov, Y., Usmanova, M., Naimova, Z. S., & Khamraeva, M. (2021). National Processes In Uzbekistan And The Formation Of The Internationalist Maturity Of The Younger Generation. *The American Journal of Medical Sciences and Pharmaceutical Research*, 3(06), 167-175.
2. Хасанова, Г. Р., & Усмонова, М. Б. (2022). Применение фасоли (phascolus) в медицине. *Science and Education*, 3(11), 117-125.
3. Sh, A., Kuylieva, M. U., & Usmanova, M. B. (2022). Application of phytotherapy in the treatment of chronic prostatitis. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(5), 466-470.
4. Sh, A., Kuylieva, M. U., & Usmanova, M. B. (2022). Application of phytotherapy in the treatment of chronic prostatitis. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(5), 466-470.
5. Имамова, Ю. А., & Усманова, М. Б. (2022). РОДИОЛЫ РОЗОВАЯ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ РАБОТОСПОСОБНОСТИ ОРГАНИЗМА. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(Special Issue 4-2), 901-904.

6. Имамова, Ю. А., Усманова, М. Б., & РОДИОЛЫ, Р. ORIENSS. 2022. № Special Issue 4-2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rodioly-rozovaya-dlya-povysheniyarabotosposobnosti-organizma>.
7. Усманова, М. Б., & Имамова, Ю. А. (2022). ЛУК РЕПЧАТЫЙ– ПРИМЕНЕНИЕ В МЕДИЦИНЕ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(Special Issue 4-2), 914-917.
8. Қўйлиева МУ, Э. М., Усманова, М., & Имамова, Ю. (2021). General information on the age of Chilonjtyda, its composition, application in folk medicine, its features and their different types, conditions for cultivation. *Шкурова, Д., Усманова, М., & Имамова, Ю.*
9. Usmanova, M., & Toshpolatov, C. Endocrine gland system, humoral management of the organism. *Researchjet journal of analysis and inventions In Voiume, 1.*
10. Шкурова, Д., Усманова, М., & Имамова, Ю. (2021). Private technology of powders Preparation of powders with abrasives, dyes and hard powders, extracts and essential oils. *Экономика и социум, (11), 90.*
11. Usmanova, M., & Yuldoshev, C. Importanse of lipids in the cell, simple and kompleks lipids, classification. *Researchjet journal of analysis and inventions.*
12. Imomova, Y., Usmonova, M. B., Yo'ldoshev, S., & Ahmadov, J. (2021). DORI VOSITALARINING ZAMONAVIY TAHLIL USULLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 1(8), 587-596.*
13. Усманова, М., Эрназарова, М., Куйлиева, М., & Хасанова, Г. (2021). Дорихона фаолиятини ташкил этиш, дорилар саклаш чора тадбирлари. *Экономика и социум, (11), 90(6).*
14. Хасанова, Г. Р., Усманова, М. Б., & Нажмитдинов, Х. Б. (2022). ВИТАМИНГА БОЙ ЛОВИЯ (PHASCOLUS) ЎСИМЛИГИНИНГ УМУМИЙ ХУСУСИЯТЛАРИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(9), 333-336.*
15. Xasanova, G. R., Ernazarova, M. E., & SHIFOBASH, Q. O. T. F. J. ORIENSS. 2022. № Special Issue 4-2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/shifobash-qoqi-otining-foydali-jihatleri>.
16. Yakubova, Sarvinoz Raxmonqulovna, & Xasanova, Gulbaxor Raxmatullayevna (2022). КАМҚОНЛИК НАҚИДА ТУШУНЧА. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, (Special Issue 4-2), 897-900.*
17. Mirzoyeva, F. A., Imamova, Y. A., & Meliqulov, O. J. (2022). Medicinal plants and their properties. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 3(4), 1140-1144.*
18. Usmanova, M. B. (2022). Geksikon shamchasini tayorlashda uning asosni almashtirish. *Science and Education, 3(11), 213-220*
19. Imomova, Yu. A., & Usmonova, M. B. (2022). RODIOLY ROZOVAYa DLYA POVYSHENIYA RABOTOSPOSOBNOSTI ORGANIZMA. *Sharq uyg'onishi: Innovatsion, ta'lim, tabiiy va ijtimoiy fanlar , 2 (Maxsus nashr 4-2), 901-904.*
20. Mirzoyeva, FA, Imamova, YA, & Meliqulov, OJ (2022). Dorivor o'simliklar va ularning xususiyatlari.

21. Усманова, М. Б., & Имамова, Ю. А. (2022). ЛУК РЕПЧАТЫЙ– ПРИМЕНЕНИЕ В МЕДИЦИНЕ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(Special Issue 4-2), 914-917.
22. Шкурова, Д., Усманова, М., & Имамова, Ю. (2021). Private technology of powders Preparation of powders with abrasives, dyes and hard powders, extracts and essential oils. *Экономика и социум*, (11), 90.
23. Имамова, Ю. А., & Усманова, М. Б. (2022). РОДИОЛЫ РОЗОВАЯ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ РАБОТОСПОСОБНОСТИ ОРГАНИЗМА. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(Special Issue 4-2), 901-904.
24. Шкурова, Д., Усманова, М., & Имамова, Ю. (2021). Порошоларинг хусусий тухнологияси тузгувчи, буёвчи ва кийин майдаланувчи моддалар, экстрактлар ва эфир мойлари билан порошоклар таййорлаш. *Экономика и социум*, 11, 90.
- 25.23.- Imamova, Y. A., & Meliqulov, O. J. (2022). Dori vositasiga shakl berish va dori vositadagi ta'sir etuvchi moddalarning ajralib chiqishi haqida tushuncha. *Science and Education*, 3(11), 126-134.
- 26.24.- Имамова, Ю. А. (2023). НЕПРОИЗВОЛЬНОЕ НОЧНОЕ МОЧЕИСПУСКАНИЕ (ЛЕЧЕНИЕ ТРАВАМИ). *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 15(5), 26-29.
- 27.25.- Imamova, Y. A., & Olimjonov, Q. O. (2023). BRONXIAL ASTMA. *Journal of new century innovations*, 25(1), 54-56.
28. Imamova, Y. A. (2023). BOLALARNI DORIVOR O'SIMLIKLAR BILAN DAVOLASH. *Journal of new century innovations*, 26(4), 98-101.
- 29.27.- Имамова, Ю. А., Усманова, М. Б., & РОДИОЛЫ, Р. ORIENSS. 2022. № Special Issue 4-2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rodiolyrozovaya-dlya-povysheniya-rabotosposobnosti-organizma>.
30. Imamova, Y. A. (2023). MIYAGA QON QUYILISHI SABABI, BELGILARI VA DAVOLASH USULLARI. *Zamonaviy fan va ta'lim yangiliklari xalqaro ilmiy jurnal*, 1(6), 17-24.
31. Imamova, Y. A. (2023). Brain Hemorrhage Causes, Symptoms and Treatment Methods. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769)*, 1(8), 150-153.
32. Imamova, YA, Hamidov, SF, & Shukurullayeva, VS (2023). KAPSULALARNING SAMARADORLIGI. *Tsentrarnoaziatkiy jurnal obrazovaniya i innovatsiy*, 2 (9 2-qism), 98-103.
33. Meliqulov, O. J., & Imamova, Y. A. (2022). DORI MODDALAR TARKIBIDAGI UMUMIY YOT ARALASHAMALARNI ANIQLASH. *Ta'lim fidoyilari*, 22(7), 256-259.
34. Курбонов, Х.У., Олимов, С.М., Жовлиев, Ф.Б. НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ФИТОЛЕЧЕНИЯ ОНКОЛОГИИ // ORIENSS. 2022. № Special Issue 4-2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/nekotorye-aspekty-fitolecheniya-onkologii>.
- 35.33. Курбонов, Х. У., Олимов, С. М., & Жовлиев, Ф. Б. (2022). НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ФИТОЛЕЧЕНИЯ ОНКОЛОГИИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(Special Issue 4-2), 905-910.

- 36.34.СМ Олимов, Ш Салямова, НУ Абдухаликова - Известия ГГТУ. Медицина, фармация, 2020, 232-235 АССОРТИМЕНТАЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ГЕПАТОПРОТЕХОРНЫХ ЛЕКАРСТВ.
- 37.О. S. Mustafievich, X To'lqin, NT Xolliyeva - ... НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 2023 40-43 TIRNOQ GULI-FLORES CALENDULAE. Таркибида эфир мойлари булган доривор усимликлар ва махсулотлар 96-105. ЭС Баймурадов, СМ Олимов - Science and Education, 2022
- 38.Нажмитдинов, Х. Б., Олимов, С. М., & Бахромова, Б. З. (2022). ПОЛЕЗНЫЕ СВОЙСТВА ФРУКТА–ПЕРСИК. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(9), 327-332.
- 39.Эрназарова, М. Ш., & Бахромова, Б. З. (2022). Исследования свойств лекарственных растений содержащих алкалоид. *Science and Education*, 3(11), 106-116.
- 40.Эрназарова, М. Ш., & Бахромова, Б. З. (2022). Исследования свойств лекарственных растений содержащих алкалоид. *Science and Education*, 3(11), 106-116.
- 41.Olimov, S. M., & Vaxromova, B. Z. (2022). ZANJABIL HAQIDA UMUMIY MA'LUMOT. TIBBIYOTDA QO'LLANILISHI. *Journal of new century innovations*, 14(1), 156-160.
- 42.Shernazarovna, E. M., & Zokirovna, B. B. (2023). KAMQONLIK SABABLARI VA UNI TAVIY YO'L BILAN DAVOLASH CHORALARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 15(1), 160-165.
- 43.Shernazarovna, E. M., & Zokirovna, B. B. (2023). YALPIZ (MENTHA) O'SIMLIGINING DORIVOR XUSUSIYATLARI. *Образование наука и инновационные идеи в мире*, 15(1), 169-172.
- 44.Shernazarovna, E. M., Zokirovna, B. B., & Shuxrat o'g'li, D. B. (2023). RAYHON O'SIMLIGIGA UMUMIY TAVSIF. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 15(1), 166-168.
- 45.Shernazarovna, E. M., & Zokirovna, B. B. (2023). QANDLI DIABET KASALLIGI VA UNING ASORATLARI. *Journal of new century innovations*, 26(4), 116-121.
- 46.Bakhromova, B., & Mo'minboyev, D. (2023). THE LIFE OF ABU ALI IBN SINA AND HIS CONTRIBUTION TO THE FIELD OF PHARMACY. *Бюллетень педагогов нового Узбекистана*, 1(9), 39-42.
- 47.Бахрамова, Б., & Муминбоев, Д. (2023, September). ОТНОШЕНИЕ ЧЕЛОВЕКА К ПРИРОДЕ И ОТНОШЕНИЕ ПРИРОДЫ К ЧЕЛОВЕКУ. In *Международная конференция академических наук* (Vol. 2, No. 9, pp. 9-13).
- 48.Вахрамова, В., & Мо'minboyev, D. (2023). SHIFOBAXSH ZANJABILNING TIBBIYOTDA QO'LLANILISHI. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 2(9), 86-89.
- 49.Вахрамова, В., Холбо'tayeva, K., & Мо'minboyev, D. (2023). BIOLOGIK FAOL MODDALARNING INSON SALOMATLIGIGA TA'SIRI. *Инновационные исследования в науке*, 2(9), 5-8.
- 50.Zokirovna, B. B., & Khusan, K. (2023). VALERIAN ROOT IN THE TREATMENT OF SLEEP PROBLEMS AND RELATED DISORDERS-A

SYSTEMATIC REVIEW AND METAANALYSIS. *Journal of Modern Educational Achievements*, 10(1), 21-27.

51. ZOKIROVNA, B. B., RAHMANOVNA, A. Y., & OGLU, M. D. J. (2024). DRUG ALLERGIC REACTIONS: CURRENT VIEWS. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 18(5), 56-70.
52. ZOKIROVNA, B. B., OGLU, K. K. U., OGLU, M. D. J., & OGLU, D. B. S. (2024). PHARMACOEPIDEMOLOGY AND BIOINFORMATICS: EVOLUTION AND INTEGRATION OF ANALYTICAL WAYS ON PRECISION THERAPEUTICS ON CARDIOVASCULAR RISK. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 18(5), 78-90.
53. Zokirovna, B. B. (2024). PROSTATIT KASSALIGI VA PROSTATATA BEZI EKSTRAKTIDAN DORI TAYYORLASHNING ZAMONAVIY USULLARI. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 18(5), 71-77.
54. Усманова, М., Эрназарова, М., Куйлиева, М., & Хасанова, Г. (2021). Дорихона фаолиятини ташкил этиш, дорилар саклаш чора тадбирлари. *Экономика и социум*, (11), 90(6).
55. Sh, A., Kuyliyeva, M. U., & Usmanova, M. B. (2022). Application of phytotherapy in the treatment of chronic prostatitis.
56. Қўйлиева МУ, Э. М., Усмонова, М., & Имамова, Ю. (2021). General information on the age of Chilonjtyda, its composition, application in folk medicine, its features and their different types, conditions for cultivation. *Шкурова, Д., Усманова, М., & Имамова, Ю.*
57. Боймуратов, Э. С., & Койлиева, М. У. (2022). Фитотерапия при лечении сахарного диабета. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(Special Issue 4-2).
58. Sh, E. M., & Qo'yliyeva, M. U. (2022). ANJIR O'SIMLIGI MEVASINING YO'TALGA QARSHI SHIFOBAXSHLIK XUSUSIYATLARI.
59. MaxbubaUzoqovna, Q., & Quyliyeva, M. U. (2024). JISMONIY FAOLLIK VA UNING INSON SALOMATLIGINI MUSTAHKAMLASHDAGI ANAMIYATI. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 18(5), 7-14.
60. Абдуллаев, Ш., & Куйлиева, М. У. (2024). ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НАРОДНОЙ МЕДИЦИНЫ В МЕДИЦИНЕ. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 15(4), 181-183.
61. Qo'Yliyeva, M. U., Ernazarova, M., Usmonova, M., & Yu, I. (2021). CHILONJIYDA HAQIDA UMUMIY MA'LUMOT, TARKIBI, XALQ TABOVATIDA QO'LLANILISHI, XUSUSIYATLARI VA ULARNING HAR XIL TURLARI, O'STIRISH UCHUN SHAROIT. *Экономика и социум*, (11-1 (90)), 476-480.